

กรมพัฒนาภาพยนตร์และสวัสดิกภาพ

โดย

นายวิษชาติ สวัสดิ์

**ผู้ขอประเมินค่าหนังสือพิมพ์ที่วิเคราะหโดยหมายและแผนย 9 ชศ.
(ด้านรงรงงนและสวัสดิกการสังคย)**

กรมพัฒนาภาพยนตร์และสวัสดิกภาพ

กรมพัฒนาภาพยนตร์และสวัสดิกภาพ

217.05.6
2429ก
2540

ห้องสมุดและหอสมุด
และสวัสดิกภาพ

05361

กรมพัฒนาภาพยนตร์และสวัสดิกภาพ

คำนำ

เอกสารเรื่องการพัฒนากายภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ฉบับนี้ผู้เขียนได้ประมวล เนื้อหาสาระ และแนวคิดจากประสบการณ์โดยตรง ในฐานะผู้เขียนรับผิดชอบการบริหาร ด้านการออกแบบ การก่อสร้างอาคาร สถานที่ กายภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้รับบริการในสถานสงเคราะห์ และศูนย์ฝึกอาชีพ ซึ่งมีทั้งผู้ที่มีร่างกายปกติ ผู้สูงอายุ ผู้พิการในวัยต่าง ๆ ประกอบกับผู้เขียนมีพื้นฐานวิชาชีพทางวิชาสถาปัตยกรรม ซึ่งโดยหลักการในการออกแบบ วางแผนการก่อสร้าง มีใช้คำนึงถึงคุณภาพและประโยชน์ของการใช้สอยแบบปกติเท่านั้น แต่ในการจัดเตรียมกายภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนั้น จำเป็นต้องนำปรัชญาของการออกแบบพิเศษเฉพาะด้าน ซึ่งต้องมุ่งคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยความปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ความสะดวก และปราศจากสิ่งขวางกั้นของผู้รับบริการ แต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้พิการ ซึ่งมีข้อเสียเปรียบทางด้านร่างกาย หากการจัดอาคาร สถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกและกำจัดอุปสรรคขวางกั้นข้อเสียเปรียบและข้อขัดขวางร่างกายของคนพิการเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันเป็นลำดับแรก และประการต่อมาติดตามด้วย การฟื้นฟูสมรรถภาพ จนถึงลำดับขั้นของการสามารถพึ่งตนเองในระยะยาวสืบไปได้ ผู้เขียนจึงได้พยายามจัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด และเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่ แนวทางในการพัฒนากายภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อให้เกิดแนวคิดและการดำเนินงาน ด้านการก่อสร้างอาคาร สถานที่ ได้อย่างสมประโยชน์ โดยเริ่มต้นจากการพิจารณาปรับอาคาร สถานที่เดิมให้สอดคล้องเหมาะสมในการอยู่อาศัย และการใช้ชีวิตประจำวันของคนพิการ ได้รับความสะดวก ความปลอดภัย มีความสุขและความมั่นคงในชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อร่วมเป็นกำลังผลิตที่สำคัญของประเทศ

2. เพื่อให้เป็นรูปแบบสำหรับใช้เผยแพร่ การออกแบบ วางแผนการก่อสร้าง การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการออกแบบ อาคาร ที่อยู่อาศัย สถานที่ฝึกอาชีพ อาคารสถานที่สำหรับผู้ประกอบการ ที่ถูกต้องตามหลักการและเหมาะสมกับสภาพความพิการแต่ละประเภท เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ โดยใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. เพื่อให้เอกสารเล่มนี้ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยราชการของกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม สถาบันการศึกษาและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดสร้างอาคาร สถานที่ สถานสงเคราะห์ ศูนย์ฝึกอาชีพ ทั้งในส่วนของการงบประมาณของกระทรวง

๓
๒๐๐๕.๖
๒ ๒๕๕ ๓
เลขเรียกหนังสือ ๒๕๕๐
เลขทะเบียน ๕๖๖๑
วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๐๐๕

สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้สอดคล้องกับ
กฎหมายแรงงานและสวัสดิการสังคม ด้านการจัดกายภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
สำหรับคนพิการที่จะประกาศใช้ในระยะเวลาดังกล่าว

ขอขอบคุณ คุณชนิษฐา เหวินทรภักดี พ.ท. ค่อมพงษ์ กุศลธรรมิต ที่กรุณา
สนับสนุนข้อมูล ในการศึกษา และช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน จนสามารถจัดทำเอกสาร
ฉบับนี้ จนเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

นายวันชาติ สวัสดิ์

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

17 มิถุนายน 2540

บทคัดย่อ

เอกสารรายงานฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอผลงานจากการศึกษาออกแบบ รูปแบบมาตรฐานของกายภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับคนพิการพร้อมด้วยกรอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาที่ควรจัดขึ้นในสังคมไทย

รูปแบบและเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น มี 3 ลักษณะ คือ ภายในอาคาร นอกอาคารและสถานที่บริการสาธารณะโดยได้นำแนวคิดทฤษฎีการออกแบบ ภูมิสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เทคโนโลยีสมัยใหม่และประสบการณ์ในการทำงานมาประกอบในการพิจารณาออกแบบและวางแผนงานก่อสร้าง และคำนึงถึงสิ่งสำคัญนอกจากประโยชน์ใช้สอย ความสะดวกปลอดภัยเหมาะสมต่อสภาพความพิการและปัญหาความต้องการของ คนพิการแล้วยังมีความมุ่งหมายเพื่อให้สังคมไทยปราศจากสิ่งอุปสรรคขวางกั้นทางสังคม และเพื่อให้คนพิการสามารถเข้ารับบริการและร่วมกิจกรรมทางสังคมได้โดยสะดวก

ขั้นตอนการดำเนินงาน ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูล ข้อเท็จจริงและสารสนเทศ ทฤษฎี แนวคิด หลักปรัชญา การออกแบบ อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ จากเอกสารวิชาการทั้งในและต่างประเทศ วิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบมาตรฐาน วางแผน กำหนดกิจกรรมขั้นตอนการติดตาม และควบคุมงานก่อสร้าง แกะไขจุดวิกฤติในกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ทักษะความชำนาญ และประสบการณ์ในการคาดประมาณการล่วงหน้าและกำหนดแนวทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา

การนำรูปแบบมาตรฐานดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ ในการจัดสวัสดิการสังคม สำหรับคนพิการโดยหน่วยงานสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลประกอบในการออกแบบมาตรฐานก่อสร้าง อาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในร่างกฎกระทรวง เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ใช้เป็นเอกสารเผยแพร่ความรู้เป็นคู่มือ และแนวทางประกอบการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ

ผลสำเร็จของงาน ตัวอย่างการนำไปใช้ประโยชน์ในงานจัดสวัสดิการสังคมของรัฐสำหรับคนพิการ ดังนี้

1. โดยการจัดสร้างสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.อุบลราชธานี
  - เริ่มต้นเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2536 และเสร็จสิ้นโครงการเมื่อ สิงหาคม 2538
  - พื้นที่ 45 ไร่ 34.5 ตารางวา ที่ตั้ง ณ เลขที่ 750 หมู่ที่ 11 ถนนคลังอาวุธ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
  - ปัจจุบันมีจำนวนคนพิการเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ เป้าหมายปีละ 150 คน

2. โครงการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ จ.หนองคาย

- เริ่มต้นเมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ.2539 และเสร็จสิ้นโครงการประมาณเดือนมกราคม พ.ศ. 2542
- งบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 67,742,300.- บาท
- พื้นที่ 70 ไร่ สถานที่ตั้งภายในบริเวณสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านหนองคาย บริเวณถนนไปอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
- เป็นหน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมอาชีพ และเตรียมความพร้อมคนพิการก่อนเข้าสู่สถานประกอบการ เป้าหมายปีละ 150-300 คน

ข้อเสนอแนะ เพื่อให้แนวคิดในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ ได้บรรลุผลและเกิดรูปแบบที่ชัดเจนควร กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา โดยสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วน เร่งรัดผลักดันให้มีกฎกระทรวงและมีผลบังคับใช้โดยด่วน ทั้งนี้เพื่อให้ช่วงเวลาได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

2. นโยบายระยะยาว กำหนดแผนงานระดับชาติและประสานแผนร่วมกันในลักษณะของพหุภาคี ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ , ภาคเอกชน , ภาคธุรกิจและองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ รับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชาติการ์ เพื่อนำกรอบแนวคิดประกอบการพิจารณา กำหนดแผนกลยุทธ์ มาตรการและแนวทางสำคัญซึ่งควรจะ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

2.1 แผนเชิงรุก จัดทำในลักษณะโครงการทดลอง, โครงการนำร่อง ดังเช่นโครงการในพื้นที่ จ.อุบลราชธานี

2.2 แผนงานรับ กำหนดแผนงานบริการจัดสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่เพิ่มเติมให้มีสภาพกายภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ

2.3 แผนงานสนับสนุน กำหนดแผนงานบริหารจัดการ ประสานการปฏิบัติของทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้ง แผนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาและประสานการวิจัย

3. ส่งเสริมงานด้านการประชาสัมพันธ์ กำหนดแผนงานระยะยาวให้ทุกภาคในสังคมได้ตระหนักถึงปัญหา, ความสำคัญ, ความจำเป็นของการจัดกายภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ อีกทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้สังคมมีเจตคติที่ดี เกิดการยอมรับ และร่วมมือในการคุ้มครองและสิทธิพิเศษประโยชน์ของคนพิการให้เข้ามารับบริการในสังคมได้ในวงกว้าง ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และชุมชนที่ห่างไกล โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคขั้นในสังคม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	
1.1 สถานการณ์และการตระหนักถึงปัญหาคนพิการของสังคมไทย	1
1.2 สถิติข้อมูลคนพิการทั่วโลกและประเทศไทย	1
1.3 ลักษณะของคนพิการและประเภทของคนพิการ	2
1.4 การยอมรับและสนับสนุนค่าเชิญชวนของสหประชาชาติ	3
1.5 แรงจูงใจของผู้เขียน	5
2. ข้อเท็จจริง	
2.1 แนวคิดสากลในเรื่อง การจัดกายภาพแวดล้อม	7
2.2 แนวคิดในสังคมไทย ด้านกายภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ	10
2.3 สภาพปัญหาของคนพิการในภาพรวมและพัฒนาการด้านทัศนคติ ในสังคมไทย	12
2.4 แนวคิดสนับสนุนการจัดกายภาพแวดล้อมในประเทศไทย	13
2.5 รูปแบบของกายภาพแวดล้อมในงานสวัสดิการสังคมไทย	14
3. ข้อวิเคราะห์	
3.1 สาเหตุแห่งปัญหาการจัดกายภาพแวดล้อมและผลกระทบต่อคนพิการ	65
3.2 ความชัดเจนและความต่อเนื่องของแผนนโยบาย	67
3.3 ทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อการลงทุนด้านการจัดกายภาพแวดล้อม	67
4. ข้อเสนอแนะ	69
เชิงอรรถ	73
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. ภาพผลงานเกี่ยวกับคนพิการ	
ภาคผนวก ข. ทัศนียภาพสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ	

- ภาคผนวก ค.
1. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534
  2. รายงาน “กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ดูแลคนพิการอย่างไร”
  3. คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 91/2536 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
  4. คำสั่งกรมประชาสงเคราะห์ ที่ 235/2536 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
  5. สำเนาเอกสารปีทศวรรษคนพิการสากล ปี ค.ศ.1993-2002 : เป้าหมายปฏิรูปพิการ
  6. ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ให้อะไรกับประชาชนบ้าง ? พ.ศ. 2540 : สิทธิของบุคคลด้อยโอกาส
  7. หนังสือที่ ศร. 0819.82/14 ลงวันที่ 22 มกราคม 2540
  8. หนังสือที่ ทม. 1107/ท.0416 ลงวันที่ 2 กันยายน 2539